

JOANNA ZIELONKO

70-LECIE ZAKŁADU RADIOLOGII GDAŃSKIEGO UNIWERSYTETU MEDYCZNEGO – HISTORIA I OSIĄGNIĘCIA

70 YEARS OF DEPARTMENT OF RADIOLOGY OF MEDICAL UNIVERSITY OF GDANSK – HISTORY AND ACHIEVEMENTS

Zakład Radiologii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego
kierownik: prof. dr hab. med. Michał Studniarek

W 2015 r. minęło 70 lat działalności Zakładu Radiologii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego. Jubileusz stanowi dobrą okazję, by przypomnieć historię i osiągnięcia zakładu, a także przybliżyć sylwetki osób, które w szczególny sposób przyczyniły się do jego rozwoju. W pracy omówiono postępy w zakresie aparatury rentgenowskiej oraz technik obrazowania stosowanych w zakładzie w ostatnich siedmiu dekadach, przedstawiono dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny. Ponadto przypomniano dokonania kolejnych kierowników zakładu i zasłużonych radiologów.

Początki Zakładu Radiologii związane są z powołaniem Akademii Lekarskiej w Gdańsku, co nastąpiło dnia 8.10.1945 r. Zakład zajął pomieszczenia Instytutu Radiologii na terenie opuszczonego przez Niemców Gdańskiego Szpitala Miejskiego, wzniesionego w pierwszej dekadzie XX wieku, stanowiącego bazę kliniczną nowo powstałej uczelni.

Organizatorem i kierownikiem zakładu został prof. Ksawery Rowiński. W skład pierwszego zespołu pracowników weszli ponadto: dr Władysław Trzetrzewiński (z-ca kierownika), dr Alina Śmigielska (asystent), dr Irena Konarska (adiunkt). W 1947 r. dołączyli do niego: dr Zbigniew Rychłowski (adiunkt), starsi asystenci: dr Leon Herbst, dr Jerzy Śmigielski, dr Efraim Stern, młodszy asystenci: dr Andrzej Jakubowski, dr Stanisław Matulewicz, dr Jadwiga Ruszczakowa oraz inżynier Eustachy Wasilewski [3, 6, 7].

Pierwsze miesiące działalności były bardzo trudne ze względu na braki aparaturowe. Pomysłowość w zakresie napraw pojedynczych, ocalałych po wojnie aparatów rentgenowskich, a także dary ze Szwecji oraz przydziały z UNRRA umożliwiły rozwinięcie badań diagnostycznych. W roku akademickim 1946/47 zakład posiadał już 11 aparatów diagnostycznych. Za ich pomocą w okresie tym wykonano ok. 50 000 badań rentgenowskich. W 1946 r. powstała przykliniczna pracownia rentgenowska, zorganizowano także podlegające zakładowi aparaty rentgenowskie na terenie kliniki ortopedycznej, ginekologicznej, internistycznej i chirurgicznej.

Ryc. 1. Prof. Ksawery Rowiński – kierownik Zakładu Radiologii w latach 1945-1951

Fig. 1. Prof. Ksawery Rowiński – the Head of Department of Radiology in 1945-1951

ficznymi. Za jego kierownictwa, w 1948 r. w zakładzie po raz pierwszy w Polsce zostało wykonane badanie angiokardiograficzne. Profesor wypromował w zakładzie 4 doktorów. Poza obowiązkami uczelnianymi pełnił funkcję konsultanta ds. radiologii w woj. gdańskim. Z jego inicjatywy powstała dwuletnia Szkoła Asystentek Technicznych (przekształcona następnie w Szkołę Techników Elektroradiologii). Profesor Rowiński był pierwszym przewodniczącym Gdańskiego Koła Polskiego Lekarskiego Towarzystwa Radiologicznego (PLTR), utworzonego w 1948 r. [4, 8, 15].

W 1951 r. został powołany na stanowisko dyrektora Departamentu Nauki i Szkolnictwa Wyższego Ministerstwa Zdrowia, wkrótce objął też kierownictwo Katedry i Zakładu Radiologii Pediatrycznej Akademii Medycznej w Warszawie. W warszawskim okresie działalności stał się pionierem radiologii pediatrycznej. W historii gdańskiego Zakładu Radiologii zapisał się przede wszystkim jako sprawny organizator w trudnych powojennych czasach.

Kolejnym kierownikiem Zakładu Radiologii został prof. Witold Grabowski.

Profesor uzyskał dyplom doktora wszech nauk lekarskich na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. Po studiach zatrudnił się w lwowskiej Klinice Chorób Wewnętrznych

Dwa poniemieckie aparaty do rentgenoterapii oraz uzyskany z darów zagranicznych 1 g radu stały się podstawą do rozpoczęcia działalności Oddziału Radioterapii, który do 1963 r. był częścią Zakładu Radiologii. Jego pierwszym kierownikiem został dr Rychłowski [1, 3, 4].

Dzięki zdolnościom organizatorskim prof. Rowińskiego Zakład Radiologii w krótkim czasie rozwinął działalność diagnostyczną, a także dydaktyczną i naukową. Profesor Ksawery Rowiński kierował zakładem od 1945 do 1951 r. Przed wojną pracował w pierwszej samodzielnej polskiej Katedrze Radiologii Uniwersytetu Poznańskiego pod kierownictwem prof. Karola Mayera, a następnie wykonywał badania rentgenowskie na oddziale chorób wewnętrznych Szpitala św. Łazarza w Warszawie, u prof. Mściwoja Semerau-Siemianowskiego.

W czasie sześcioletniej pracy w Akademii Lekarskiej w Gdańsku pełnił funkcję prodziekana i prorektora. W 1948 r. został mianowany profesorem nadzwyczajnym. W codziennej pracy klinicznej wprowadził tradycję wspólnego oglądania i interpretowania zdjęć rentgenowskich, czyli tzw. „kominki”. Profesor interesował się badaniami bronchogra-

u prof. Romana Renckiego, gdzie organizował oddział rentgenodiagnostyki i radioterapii, którego został kierownikiem. W 1934 r. przyznano mu tytuł docenta radiologii na podstawie rozprawy „Wpływ naświetlań promieniami Roentgena na przebieg zapalenia urazowego i proces gojenia”. Po wojnie już jako profesor nadzwyczajny organizował Klinikę Radiologii i Radioterapii w Akademii Medycznej we Wrocławiu. Przekazał jej uratowany przez siebie rad, pochodzący z kliniki lwowskiej.

Funkcję kierownika Zakładu Radiologii Akademii Medycznej w Gdańsku (AMG) prof. Grabowski pełnił w latach 1951-1963. Do zainteresowań profesora należała diagnostyka patologii dróg żółciowych, badania przewodu pokarmowego, histerosalpingografia, a także rentgenodiagnostyka laryngologiczna oraz diagnostyka pylicy płuc. Zajmował się ponadto rentgenoterapią, badał wpływ promieniowania RTG na gojenie się złamań kości i stanów

zapalnych, a także na leczenie chorób tarczycy. Dorobek publikacyjny profesora obejmował ponad 40 pozycji, z czego w okresie gdańskim powstała monografia pt. „Zmiany fizjopatologiczne i kliniczne po wycięciu żołądka w chorobie wrzodowej” oraz praca „Rentgenodiagnostyka marskości wątroby”. Ta ostatnia oparta była na wynikach badań naczyniowych, które w Gdańsku wdrożył w latach 50. dr Tadeusz Mierzejewski [2, 3, 4].

W gdańskim Zakładzie Radiologii profesor był promotorem 3 prac doktorskich. Wykładał radiologię dla studentów IV roku Wydziału Lekarskiego. Napisał skrypt „Anatomia radiologiczna” oraz podręcznik dla techników elektroradiologii. Przez 9 lat pełnił funkcję prorektora ds. nauki. W 1962 r. był przewodniczącym zorganizowanego w Gdańsku Ogólnopolskiego Zjazdu Towarzystwa Radiologicznego. Pełnił funkcję wiceprzewodniczącego Zarządu Głównego PLTR, zasiadał także w Komitecie redakcyjnym Polskiego Przeglądu Radiologicznego. Jego działalność przerwała nagła śmierć na zawał serca w 1963 r., w czasie pełnienia obowiązków służbowych.

Ryc. 2. Prof. Witold Grabowski – kierownik Zakładu Radiologii w latach 1951-1963

Fig. 2. Prof. Witold Grabowski – the Head of Department of Radiology in 1951-1963

Profesor Grabowski był człowiekiem o szerokiej wiedzy medycznej, radiologiem o solidnym wykształceniu klinicznym. Warto wspomnieć także o patriotyzmie i odwadze profesora, który jako gimnazjalista-ochotnik uczestniczył w wojnie z bolszewikami, a w czasie okupacji udzielał schronienia Żydom.

W 1965 r. Rada Wydziału Lekarskiego AMG powołała na stanowisko kierownika zakładu doc. dr. hab. Mieczysława Bieleckiego, absolwenta Uniwersytetu Jagiellońskiego, przed wojną studenta Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, przybyłego do Gdańska z Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie. W 1970 r. Mieczysław Bielecki, już jako profesor nadzwyczajny, został dyrektorem nowo powstałego Instytutu Radiologii i Radioterapii AMG. W 1984 r. uzyskał tytuł profesora zwyczajnego.

W czasie ponad dwudziestoletniej działalności prof. Bieleckiego Zakład Radiologii przeżywał okres intensywnego rozwoju. W latach 60. i 70. uruchomiono nowoczesną, zagraniczną aparaturę, w tym elektronowy wzmacniacz obrazu. Otwarto 4 nowe pracownie rentgenowskie. Zwiększono liczbę badań naczyniowych i serca, które prócz wspomnianego wcześniej dr. Tadeusza Mierzejewskiego wykonywali także radiolodzy – Anna Jungowska, Olgierd Billewicz, następnie do zespołu naczyniowców dołączyli Odon Pętlak i Roman Kunicki. Badania

Ryc. 3. Prof. Mieczysław Bielecki (kierownik Zakładu Radiologii w latach 1965-1986) przemawia na zjeździe radiologów w Gdańsku w 1983 r.

Fig. 3. Prof. Mieczysław Bielecki (the Head of Department of Radiology in 1965-1986) speaking at the congress of radiologists in Gdansk in 1983

kontrastowe naczyń limfatycznych – limfografię wprowadziła dr Anna Sokół. Wdrożono także takie techniki jak mammografia, wentrykulografia, mielografia.

W 1983 r. w zakładzie zamontowano pierwsze ciemnie automatyczne, które stopniowo zastępowały ciemnie mokre.

Wśród dokonań zawodowych prof. Bieleckiego należy wymienić opracowanie specjalnej metody badania rentgenowskiego zmian czynnościowych i organicznych wpustu żołądka, metody czynnościowego i wielowarstwowego badania kręgosłupa, ponadto przedstawienie modyfikacji tomografii w postaci tzw. plezjografii. Technika ta polegała na symultacyjnym wykonywaniu cienkich 2 mm warstw za pomocą specjalnie skonstruowanej kasety. Znalazła zastosowanie w obrazowaniu kręgosłupa i kości skroniowych. Profesor propagował także stosowanie środków farmakologicznych podczas badań przewodności pokarmowej [9, 10].

Na szczególne podkreślenie zasługują osiągnięcia organizacyjne profesora. Jako wiceprzewodniczący Społecznego Komitetu na Rzecz Wyposażenia Akademii Medycznej i Innych Ośrodków Służby Zdrowia w Regionie Gdańskim zdołał pozyskać dla Zakładu Radiologii unikalną w skali kraju aparaturę [3, 4, 12].

Historyczną datą w działalności zakładu jest 7.11.1983 r., kiedy to otwarto pierwszą w Polsce Północnej, a trzecią w kraju pracownię tomografii komputerowej (TK). Zamontowano w niej aparat Somatom DR firmy Siemens. O wydarzeniu tym przypomina pamiątkowe popiersie Roentgena, które do tej pory znajduje się w zakładzie. Organizacją badań w pracowni TK jako pierwsze zajęły się dr Ewa Tobolska, dr Marianna Taraszewska-Czarnowska oraz dr Janina Mechlińska-Baczkowska.

W 1984 r. rozpoczęła działalność pierwsza pracownia ultrasonografii (USG), w której uruchomiono aparat ultrasonograficzny Aloca. Pierwsze badania USG wdrożyła dr Grażyna Łuszczynska, do której dołączyła dr Zofia Potaż. Wśród zdobyczy technicznych znalazł się także aparat do badań naczyniowych i serca Angiotron Bicor firmy Siemens.

Do zasług prof. Bieleckiego należy także zaliczyć wystąpienie z inicjatywą budowy nowego budynku Zakładu Radiologii. Za kierownictwa profesora obroniono 12 prac doktorskich i przeprowadzono 2 przewody habilitacyjne.

Profesor Mieczysław Bielecki zakończył swoją działalność wraz z przejściem na emeryturę w 1986 r., zmarł w 2003 r. We wspomnieniach pracowników pozostał jako człowiek skromny, pracowity, przywiązujący dużą wagę do punktualności asystentów, dbający o wysoką jakość techniczną zdjęć. Po odejściu prof. Bieleckiego na emeryturę przez kilka miesięcy obowiązki kierownika zakładu pełniła doc. Anna Jungowska-Jarosz, od 1988 r. profesor nadzwyczajny AMG. Nestorka w środowisku radiologicznym (ukończyła 94 lata) przez ponad 40 lat związana była z ośrodkiem gdańskim.

Profesor Jungowska edukację medyczną rozpoczęła w czasie okupacji, skończyła wtedy drugi rok studiów medycznych na tajnym uniwersytecie w Warszawie. Po wojnie studiowała medycynę na Uniwersytecie Jagiellońskim. Ukończyła ją w Łodzi, gdzie podjęła pracę jako asystentka w Zakładzie Radiologii Uniwersytetu Łódzkiego. W 1953 r. rozpoczęła pracę w Zakładzie Radiologii AMG. W 1961 r. uzyskała stopień doktora nauk medycznych na podstawie rozprawy „Trafność oceny radiologicznej i trudności rozpoznania radiologicznego w pierwotnym raku oskrzela”, a w 1971 r. stopień doktora habilitowanego po przedstawieniu pracy „Znaczenie niektórych cech obrazu radiologicznego w rozpoznawaniu odmiedniczkowego zapalenia nerek u dzieci”.

W zakładzie prof. Jungowska zajmowała się rentgenodiagnostyką ogólną, diagnostyką radiologiczną płuc, zwłaszcza raka oskrzeli, badaniami naczyniowymi, badaniami kontrastowymi serca – w szczególności u dzieci z wadami serca. Jej zainteresowania obejmowały także badania kontrastowe układu moczowego – urografię i cystouretrografię mikcyjną oraz ich zastosowanie w diagnostyce procesów zapalnych układu moczowego.

Profesor Jungowska jest autorką wielu publikacji, ponadto opracowała rozdziały w monografiach „Zapalenia płuc u dzieci” (pod redakcją Kazimierza Erecińskiego), „Diagnostyka układu moczowego” (pod redakcją Ludwika Mazurka), „Nefrologia” (pod redakcją Tadeusza Orłowskiego), a także w znanym podręczniku „Radiologia” (pod redakcją Stanisława Leszczyńskiego). Z zamiłowaniem poświęcała się pracy dydaktycznej, często prowadziła też wykłady na kursach specjalizacyjnych [3, 4]. W 1992 r. przeszła na emeryturę, ale przez kilka lat utrzymywała jeszcze kontakt ze środowiskiem.

W 1987 r. kierownikiem Zakładu Radiologii został prof. Olgierd Billewicz. Absolwent AMG, po ukończeniu studiów w 1954 r. rozpoczął specjalizację w Zakładzie Radiologii. W 1967 r. obronił pracę doktorską „Wartość radiologicznego badania naczyniowego w guzach nerek” pod kierunkiem prof. Bieleckiego, praca ta została nagrodzona przez Komisję Nauki PLTR. Efektem stażu w Strasburgu była rozprawa habilitacyjna „Obraz radiologiczny żyły śródmózgowej bocznej i jej rozgałęzień w warunkach fizjologicznych i patologicznych”, przedstawiona w 1974 r. W latach 1975-1986 profesor pełnił funkcję kierownika Katedry i Zakładu Radiologii Akademii Medycznej w Krakowie.

W 1987 r. powrócił do Gdańska i objął stanowisko kierownika Zakładu Rentgenodiagnostyki Instytutu Radiologii i Radioterapii AMG, został także dyrektorem Instytutu. Do głównych zainteresowań profesora należały neuroradiologia oraz badania naczyniowe. Jako kierownik pracowni naczyniowej zajmował się diagnostyką angiograficzną nerek, aorty i serca. W za-

Ryc. 4. Prof. Olgierd Billewicz (kierownik Zakładu Radiologii w latach 1987-1996), prof. Anna Jungowska-Jarosz, dr Ewa Tobolska na otwarciu pracowni naczyniowej w latach 70.

Fig. 4. Prof. Olgierd Billewicz (the Head of Department of Radiology in 1987-1996), prof. Anna Jungowska-Jarosz, dr Ewa Tobolska at the opening of angiographic department in the 1970s.

kresie angiografii mózgowej szczególnie interesował się fazą żylną, wówczas mało znaną. W swoich pracach przedstawił obraz prawidłowy oraz zmiany patologiczne żył mózgowych. Badał zastosowanie badań angiograficznych oraz odmy mózgowej w diagnostyce wodogłowia i wad rozwojowych mózgu u dzieci. Był pionierem we wdrażaniu badań naczyniowych rdzenia kręgowego. Dzięki staraniom profesora o specjalistyczne cewniki, w pracowni angiografii subtrakcyjnej po raz pierwszy w regionie wykonano angioplastykę tętnic wieńcowych, za którą dr Odon Pętlak i dr Roman Kunicki otrzymali nagrodę ministra zdrowia I stopnia.

Dorobek publikacyjny profesora obejmuje ponad 85 prac oryginalnych w czasopismach polskich i zagranicznych. Profesor aktywnie działał w wielu gremiach naukowych – był przewodniczącym Zarządu Głównego PLTR, kierował Komisją Radiologii w Komitecie Patofizjologii Klinicznej Polskiej Akademii Nauk. Świetna znajomość języków obcych ułatwiała mu zagraniczne kontakty naukowe, należał do Międzynarodowego Towarzystwa Radiologicznego i Europejskiego Towarzystwa Neuroradiologicznego. Ponadto zasiadał w zespołach redakcyjnych „Polskiego Przeglądu Radiologii”, „Ultrasonografii Polskiej” i „Rezonansu Magnetycznego w Medycynie”. We współpracy z Europejskim Towarzystwem Radiologicznym profesor zorganizował cykl międzynarodowych kursów doskonalących, które w ramach tzw. „Halley Project” odbyły się w kilku miastach Polsce, w tym kurs z urologii, który przeprowadzono w Gdańsku w 1992 r. [4, 5, 11, 13].

Uwieńczeniem starania prof. Billewicza, a wcześniej prof. Bieleckiego, było zakończenie budowy nowej siedziby Zakładu Radiologii, którą oddano do użytku w czerwcu 1993 r. Jednocześnie otwarto nową pracownię TK oraz pierwszą w regionie pracownię rezonansu magnetycznego (MR), obie wyposażone przez firmę Philips. W skład pierwszego zespołu pracowni MR, przeszkolonego na uniwersytecie w Ankonie, weszły dr Barbara Bobek-Billewicz, dr Janina Mechlińska-Baczowska i dr Mirosława Dubaniewicz-Wybieralska.

W 1994 r. uruchomiono kolejne pracownie, w tym Pracownię Badań Dzieci, dwie pracownie przewodu pokarmowego, nową pracownię mammograficzną, a także dwie dyżurne pracownie: RTG i ultrasonograficzną. W tym samym roku wraz z uruchomieniem aparatu Digiscan nastąpiły pierwsze próby wprowadzenia radiografii cyfrowej. W 1996 r. w ramach umowy z firmą General Electrics Medical System zainstalowano nowy tomograf komputerowy z opcją naczyniową i możliwością wykonywania badań metodą wysokiej rozdzielczości.

Działalność prof. Billewicza przerwała ciężka, nieuleczalna choroba. Profesor zmarł w 1996 r. Był człowiekiem ogromnej wiedzy radiologicznej, cieszącym się dużym uznaniem w środowisku naukowym, interesował się także innymi niż medycyna dziedzinami – muzyką i sztuką.

W latach 1996-1998 pełniąc obowiązki kierownika zakładu była dr Marianna Taraszewska-Czarnowska, przez wiele lat kierująca pracownią TK.

W 1998 r. kierownictwo zakładu objął prof. Michał Studniarek. Profesor ukończył Akademię Medyczną w Łodzi w 1977 r. Po studiach pracował w Zakładzie Diagnostyki Obrazowej Akademii Medycznej w Łodzi. W 1983 r. obronił pracę doktorską „Klirens ustrojowy kwasu HEPIDA jako miernik uszkodzenia wątroby”. W 1994 r. uzyskał stopień doktora habilitowanego w zakresie radiologii na podstawie pracy „Tomografia magnetycznego rezonansu jądrowego w ocenie przeszczepów trzustki”.

Po kilkunastu latach kierowania łódzkim Zakładem Diagnostyki Obrazowej profesor przeniósł się do Gdańska, gdzie objął stanowisko kierownika Zakładu Rentgenodiagnostyki Instytutu Radiologii i Radioterapii AMG na stanowisku profesora nadzwyczajnego oraz dyrektora Instytutu Radiologii i Radioterapii. W 2003 r. uzyskał tytuł profesora. Od 2009 r.

Ryc. 5. Prof. Michał Studniarek – kierownik Zakładu Radiologii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego od 1998 r.

Fig. 5. Prof. Michał Studniarek – the Head of Department of Radiology of Medical University of Gdansk from 1998

jest kierownikiem Zakładu Radiologii Katedry Radiologii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego na stanowisku profesora zwyczajnego.

Do zainteresowań profesora należą metody minimalnie inwazyjnej diagnostyki i terapii nowotworów. Jego dorobek publikacyjny obejmuje 208 publikacji, w tym 87 prac pełnotekstowych, 25 prac oryginalnych w czasopismach z Impact Factor (IF). Pod opieką profesora 3 osoby uzyskały stopień doktora habilitowanego nauk medycznych, 16 osób – stopień doktora nauk medycznych.

Koniec lat 90. przyniósł kolejne inwestycje aparaturowe w zakładzie. W 1997 r. zamontowano nowoczesny aparat naczyniowy Multistar, zaś w 1999 r. w specjalnie wybudowanym pawilonie uruchomiono drugi tomograf MR – 1,5 T aparat firmy Picker. W 2006 r. nastąpiła finalizacja procesu ucyfrowienia obrazów radiologicznych. Nowoczesne stacje diagnostyczne firmy Agfa zastąpiły negatoskopy, od dziesięcioleci służące do oceny zdjęć. Rozwój systemu archiwizacji i transmisji obrazów radiologicznych PACS oraz sieci szpitalnej Clininet spowodował dalsze usprawnienie opisywania badań.

W 2008 r. w zakładzie zamontowano kolejny tomograf komputerowy firmy GE, działający do dziś aparat 64-rzędowy. Pod koniec 2010 r. wysłużony 0,5 T tomograf MR został

zastąpiony przez pierwszy w regionie 3 T aparat, co dało możliwość wdrożenia nowoczesnych aplikacji MR, takich jak sekwencja dyfuzyjna, perfuzyjna, traktografia, spektroskopia MR czy funkcjonalny rezonans.

W 2012 r. wraz z otwarciem Centrum Medycyny Inwazyjnej (CMI) Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego zmieniła się struktura organizacyjna zakładu. Obok istniejącego dotychczas Zakładu Radiologii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego, działalność rozpoczął II Zakład Radiologii Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego. Nowa jednostka dysponuje nowoczesną pracownią rentgenodiagnostyki konwencjonalnej, USG, MR, TK z tomografem 128-rzędowym, ponadto aparatem TK do wykorzystywanej w stomatologii tomografii stożkowej, na jej terenie działa także Pracownia Radiologii Zabiegowej. Pracownie te w nowo wybudowanym kompleksie CMI uruchomiono w marcu 2012 r. Kierownikiem II Zakładu Radiologii została prof. Edyta Szurowska.

Profesor Szurowska ukończyła AMG w 1993 r. Po studiach podjęła pracę w Zakładzie Radiologii AMG. W 2003 r. obroniła pracę doktorską „Zastosowanie wielofazowej spiralnej tomografii komputerowej i tomografii rezonansu magnetycznego w różnicowaniu litych zmian ogniskowych w wątrobie”. W 2012 r. uzyskała stopień doktora habilitowanego na podstawie

rozprawy „Ocena zmian współczynnika dyfuzji w nowotworach wątroby leczonych ablacją prądem o wysokiej częstotliwości na podstawie badań MRI”. Od 2012 r. jest kierownikiem II Zakładu Radiologii, od 2014 r. pracuje na stanowisku profesora nadzwyczajnego. W 2016 r. została wybrana na prorektora ds. klinicznych.

Do zainteresowań prof. Szurowskiej należy neuroradiologia oraz diagnostyka obrazowa w onkologii, a zwłaszcza obrazowanie nowotworów wątroby i układu moczowego. Jej dorobek obejmuje 75 publikacji pełnotekstowych w czasopismach polskich i zagranicznych, 7 rozdziałów w książkach, ponad 150 doniesień i referatów zjazdowych. Wypromowała 3 doktorów nauk medycznych.

Przedstawienie wszystkich osiągnięć z okresu 70-letniej działalności Zakładu Radiologii przekracza ramy tej pracy. Nie można jednak nie wspomnieć o dokonaniach zespołu Pracowni Radiologii Zabiegowej. Prócz wdrożenia angioplastyki tętnic wieńcowych przez dr. Odoną Pętłaka i dr. Romana Kunickiego, należy tu wymienić między innymi pierwszą w Polsce chemoembolizację wątroby, wykonaną w 1984 r. przez dr. Odoną Pętłaka. W 1990 r. dr Grzegorz Zbrzeźniak przeprowadził pierwszą chemoembolizację wątroby za pomocą materiału embolizacyjnego w postaci mikrocząsteczek (preparat opracowano w gdańskim Zakładzie Farmacji Stosowanej). W 2007 r. pierwszą na świecie embolizację wewnątrzczaszkowego tętniaka olbrzymiego z wykorzystaniem materiału embolizacyjnego płynnego wykonali dr Adam Zapaśnik oraz dr Maciej Szajner z Lublina [14]. Od 2001 r. w pracowni wykonuje się zabiegi termoabłacji zmian ogniskowych wątroby, na tym polu duże doświadczenie zdobyli prof. Michał Studniarek i dr Tomasz Gorycki.

Zakład niezmiennie pozostaje wiodącą placówką radiologiczną w regionie. Prowadzi szeroką działalność usługową w zakresie nowoczesnej diagnostyki obrazowej oraz radiologii interwencyjnej dla chorych Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego oraz pacjentów ambulatoryjnych. Rocznie w obu zakładach wykonuje się (dane z 2015 r.): ok. 25 tys. badań TK, 12,5 tys. badań MR, 24 tys. badań USG, 65 tys. badań RTG, 0,5 tys. mammografii oraz ok. 900 procedur w zakresie radiologii zabiegowej.

Zespół zakładu we współpracy z klinikami Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego bierze udział w wielu projektach naukowo-badawczych. Pierwsze tego typu przedsięwzięcia przeprowadzono w latach 70. i 80. w ramach programu rządowego, poświęconego diagnostyce radiologicznej nowotworów układu pokarmowego, wątroby i trzustki. Jako przykład projektów z ostatniej dekady można wymienić pionierskie w skali kraju badania MR wątroby z użyciem hepatotropowego środka kontrastującego, wdrożone przez prof. Szurowską. Zakład uczestniczy także w programach przesiewowych. Wśród tych ostatnich warto przypomnieć trzyletni

Ryc. 6. Prof. Edyta Szurowska – kierownik II Zakładu Radiologii Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego od 2012 r.

Fig. 6. Prof. Edyta Szurowska – the Head of II Department of Radiology of University Clinical Centre from 2012

Pomorski Pilotażowy Program Wczesnego Wykrywania Raka Płuca, przeprowadzony we współpracy z zespołem prof. Witolda Rzymana, w ramach którego za pomocą niskodawkowego TK przebadano ponad 8500 ochotników.

Śledzenie najnowszych trendów w diagnostyce obrazowej, wdrażanie nowości technicznych oraz innowacyjnych procedur od wielu lat jest udziałem radiologów zakładu. Zintegrowany zespół działający w obu zakładach składa się obecnie z 28 radiologów, 15 lekarzy rezydentów, a także 30 techników oraz 8 pracowników biurowych. Swoje kwalifikacje zespół podnosi uczestnicząc w krajowych i zagranicznych kursach doskonalących, w tym w ramach programu Erasmus. Wyniki prac naukowych radiolodzy prezentują między innymi na zjazdach PLTR oraz rokrocznie na Europejskim Kongresie Radiologii w Wiedniu, ostatnio coraz częściej także na światowym kongresie Radiological Society of North America w Chicago.

Dorobek publikacyjny zakładu zarejestrowany w bazie uczelnianej biblioteki (począwszy od pierwszych prac pochodzących z 1946 r.), obejmuje 970 publikacji pełnotekstowych w pismach krajowych i zagranicznych. W tej liczbie jest 110 publikacji w pismach z IF, o sumarycznej wartości IF 233.

W minionym 70-leciu odbyły się obrony prac doktorskich 43 pracowników zakładu, przeprowadzono 4 przewody habilitacyjne.

Istotną formą działalności zakładu jest dydaktyka. Pierwsze zajęcia dydaktyczne zorganizowano w listopadzie 1945 r. [3]. Obecnie odbywają się w zakładzie ćwiczenia i seminaria dla studentów Wydziału Lekarskiego i Oddziału Stomatologicznego, od dziesięciu lat prowadzone są zajęcia w języku angielskim ze studentami English Division. Ponadto w zakładzie odbywa się nauczanie radiologii dla następujących kierunków: elektroradiologia, ratownictwo medyczne, fizjoterapia, położnictwo i pielęgniarstwo. Pensum dla pracowników dydaktycznych wynosi łącznie 9400 godzin.

Począwszy od połowy lat 60. w zakładzie organizowane są kursy specjalizacyjne podstawowe i doskonalące dla lekarzy specjalizujących się w radiologii oraz innych dziedzinach. W pracowniach zakładu staże z radiologii odbywają rezydenci i lekarze innych niż radiologia specjalności.

Należy także wspomnieć o działalności organizacyjnej zakładu. W czasie minionego 70-lecia zakład zorganizował w Gdańsku 3 ogólnopolskie zjazdy PLTR – w roku 1950, 1962 oraz 1983. Czwarty zjazd odbędzie się tu w 2019 r. W zakładzie regularnie organizowane są posiedzenia Gdańskiego Koła PLTR.

W kolejną dekadę działalności Zakład Radiologii wchodzi z dobrymi perspektywami na przyszłość. Otwiera je szybko postępująca budowa Centrum Medycyny Nieinwazyjnej (CMN) Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego. W strukturach CMN planowane jest uruchomienie kolejnego, w pełni wyposażonego zakładu diagnostyki obrazowej, co zapoczątkuje nowy etap w rozwoju radiologii gdańskiej.

UROCZYŚTOŚCI JUBILEUSZOWE

Ważnym akcentem obchodów jubileuszu 70-lecia Zakładu Radiologii było spotkanie byłych i obecnych jego pracowników, współpracowników i sympatyków, które odbyło się 30.01.2016 r. w sali wykładowej im. prof. Kieturakisa w CMI. Uroczystość zaszczycił swą obecnością rektor prof. Janusz Moryś. Program spotkania obejmował przypomnienie historii i najważniejszych

Ryc. 7. Prof. Michał Studniarek, dr Mirosława Dubaniewicz-Wybieńska i dr Joanna Zielonko na uroczystości z okazji 70-lecia Zakładu Radiologii

Fig. 7. Prof. Michał Studniarek, dr Mirosława Dubaniewicz-Wybieńska and dr Joanna Zielonko at the ceremony on the occasion of 70-year existence of Department of Radiology

osiągnięć zakładu (dr Joanna Zielonko), przedstawienie postępów w technikach obrazowych stosowanych w zakładzie w minionym 70-leciu (prof. Edyta Szurowska), omówienie rozwoju aparatury rentgenowskiej (inż. Grzegorz Postawka). Drugą część spotkania wypełniły wspomnienia: o prof. Billewicz (prof. Barbara Bobek-Billewicz), o prof. Jungowskiej-Jarosz (dr Jerzy Buczkowski), o pracy w zakładzie (dr Marianna Taraszewska-Czarnowska), o technikach (mgr Iwona Lasek) i inżynierach (inż. Wojciech Grabowski). Spotkanie towarzyskie zakończono poczęstunkiem i zwiedzaniem II Zakładu Radiologii w CMI.

PIŚMIENNICTWO

1. Abramowicz-Kopeć O.: Historia gdańskiej radiologii. *Pom. Mag. Lek.* 2001, 115, 12, 25. – 2. Billewicz O.: Witold Grabowski. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 1995, 25, supl. 4, 89. – 3. Billewicz O.: Zakład Rentgenodiagnostyki. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 1995, 25, supl. 1, 345. – 4. Historia radiologii polskiej na tle radiologii światowej. Pod red. S. Leszczyńskiego. Kraków: Medycyna Praktyczna, 2000. – 5. Jassem J.: Olgierd Billewicz (1928-1996) profesor zwyczajny, kierownik Zakładu Rentgenodiagnostyki AM w Gdańsku w latach 1987-1996. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 1997, 27, 283. – 6. Machaliński Z.: Wokół genezy i początków Akademii Medycznej w Gdańsku (1945-1950). Gdańsk: Akademia Medyczna, 1998. – 7. Machaliński Z.: Geneza i początki Akademii Medycznej w Gdańsku. Akademia Medyczna (1945-1950), wybór

źródeł. Gdańsk: Akademia Medyczna, 1999. – 8. Rowiński K.: Autobiografia. *Kwart. Hist. Nauki i Techn.* 1979, 24, 1, 3. – 9. Sieńkowski E.: *Dzieje Akademii Medycznej w Gdańsku (1945-1995)*. Gdańsk: Akademia Medyczna, 1995, 86-88, 161-163. – 10. Sieńkowski E.: *Zarys dziejów Akademii Medycznej w Gdańsku*. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 1971, 1, 83-85, 178-179.

11. Szostakiewicz Ł.: Billewicz Olgierd (1928-1996). W: *Ludzie Akademii Medycznej w Gdańsku*. Pod red. S. Koniecznej. Gdańsk: Gdański Uniwersytet Medyczny, 2009, 5-17. – 12. Taraszewska-Czarnowska M.: *Wspomnienie o Profesorze Mieczysławie Bieleckim*. *Gazeta AMG*, 2003, 13, 6, 25. – 13. Urbanik A.: *Olgierd Billewicz: wspomnienie*. *Pol. Przegl. Radiol.* 2001, 66, 1, 5. – 14. Urbanik M.: *Historia polskiej radiologii zabiegowej (interwencyjnej)*. *Przegl. Lek.*, 2012, 69, 7, 275. – 15. Zajac M., Kamiński Z., Chmielecki M.: *Rowiński Ksawery Franciszek Marian (1904-1983)*. W: *Ludzie Akademii Medycznej w Gdańsku*. Pod red. Z. Machalińskiego. Gdańsk: Akademia Medyczna, 2005, 128-138.

J. Zielonko

70 YEARS OF DEPARTMENT OF RADIOLOGY OF MEDICAL UNIVERSITY OF GDANSK – HISTORY AND ACHIEVEMENTS

Summary

In 2015 there was 70th anniversary of Department of Radiology of Medical University of Gdansk. The jubilee is a good occasion to present the history and achievements of the department as well as to mention the radiologists, who significantly contributed to its development. In this article the author presents the advances in X-ray equipment and imaging techniques used in the department in last seven decades. The scientific, didactic and organizational achievements are discussed. Additionally accomplishments of the professors – consecutive heads of Department of Radiology and merited radiologists are mentioned.

Adres: dr n. med. Joanna Zielonko
Zakład Radiologii GUMed
ul. Dębinki 7, 80-211 Gdańsk
tel. 58 349 36 80
e-mail: zielonko@gumed.edu.pl